

Boris Škvorc, Sveučilište u Splitu i Macquarie University

CENTAR ZA HRVATSKE STUDIJE U SVIJETU FILOZOFSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U SPLITU

Povijest projekta

Ideja Centra za hrvatske studije u svijetu nastala je u Sydneyu, u Centru hrvatskih studija Sveučilišta Macquarie a utemeljena je nakon obavljenog niza razgovora između uposlenika Centra na čelu s ravnateljem mr. sc. Lukom Budakom i delegacije Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, na čelu s ondašnjim pomoćnikom ministra, a danas državnim tajnikom dr. sc. Radovanom Fuchsom. Zaključeno je da se, zbog specifične situacije u kojoj se nalaze Centri hrvatskih studija u prekomorskim zemljama, odnosno zbog ograničene mogućnosti upošljavanja stručnjaka i potrebe za različitim tipovima sadržaja, razradi strategija i stvore tehničke pretpostavke za moguće virtualno uključivanje stručnjaka iz Hrvatske u nastavu i istraživačke programe centara u Australiji i Kanadi. Riječ je prije svega o sudjelovanju hrvatskih znanstvenika i profesora u virtualnoj nastavi, a prihvaćena je i ideja o mogućoj razmjeni nastavnika, mobilnosti studenata i mogućnosti da studenti hrvatskog podrijetla iz prekomorskih zemalja provedu određeno vrijeme na hrvatskim sveučilištima kao stipendisti MZOŠ.

Po prvi put ideja je javno prezentirana australskom sveučilištu Macquarie tijekom ceremonije potpisivanja ugovora između Sveučilišta u Splitu i Macquarie Sveučilišta, u travnju 2006. godine. Izaslanstvo Sveučilišta u Splitu predvodili su rektor prof. dr. Ivan Pavić, prorektor prof. dr. Željko Domazet i dekan Filozofskog fakulteta prof. dr. Josip Milat. Prilikom potpisivanja ugovora istaknuto je da će Sveučilište u Splitu pomoći u organizacijskom i logističkom smislu da se sačuva i obogati program hrvatskih studija na Sveučilištu Macquarie. Zaposlenici Centra na Macquarie Sveučilištu nakon toga su izradili nacrt mogućega međunarodnog projekta i ideje zajedničkog virtualnog Centra za hrvatske studije u svijetu sa središtem na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Splitu. Taj je projekt prepoznala uprava Sveučilišta Macquarie, a u njegovu realizaciju krenulo se u listopadu 2006. godine. Već u srpnju 2007. godine pokrenut je projekt ljetne škole kao dislociranog programa Sveučilišta Macquarie, a u ljetnom semestru akademske godine 2007./08. upisana je prva skupina od 34 strana studenta u jednosemestralni program hrvatskog jezika, kulture i književnosti. Među njima bili su stipendisti MZOŠ, stipendisti MVPEI i drugi strani studenti koji trenutno žive u Hrvatskoj. U zimskom semestru akademske godine 2008./09. upisano je ukupno 30 studenata, dok se u ljetnom semestru očekuje oko 40 upisa. Uz to, na dvije do sada održane Ljetne škole hrvatskog jezika i kulture na Sveučilištu u Splitu boravilo je ukupno 36 studenata iz pet zemalja. To znači da će nakon svega godinu i pol aktivnog rada kroz Centar za hrvatske studije u svijetu na Sveučilištu u Splitu proći i na njemu studirati oko 150 stranih studenata iz velikog broja zemalja: Australije, Argentine, Čilea, Kanade, Sjedinjenih Država,

Bugarske, Njemačke, Italije, Južnoafričke Republike, Poljske, Litve, Češke, Slovačke, Švicarske, Makedonije, Norveške, Ukrajine i Francuske.

Međunarodni status Centra za hrvatske studije u svijetu Filozofskog fakulteta u Splitu potvrđen je u veljači 2008. godine kad je zajednički projekt Centra svečano otvoren uz nazočnost visokih dužnosnika Macquarie Sveučilišta i izaslanstva Sveučilišta u Splitu na čelu s rektorom Pavićem i dekanom Milatom. Tom su prilikom dogovoreni detalji suradnje i način na koji će se ona provoditi. Centar sa središtem na Sveučilištu u Splitu pružat će logističku podršku Centru hrvatskih studija Macquarie Sveučilišta. To će činiti slanjem profesora, lektora i predavača u Sydney na usavršavanje, pripremanjem audio i internet materijala za nastavu u Sydneyu koja će se nadzirati u Splitu i aktivnim sudjelovanjem u istraživačkim projektima Centra na više načina: osiguravanjem prostora za istraživače iz Australije, objavljivanjem zajedničkih publikacija i stručnog časopisa (Croatian Studies Review) i doprinosom znanstvenika iz Hrvatske istraživačkom profilu i projektima Centra u Sydneyu.

U listopadu 2007. godine suradnja s hrvatskim studijima u svijetu proširena je i na Kanadu, dogovorom s čelništvom Sveučilišta u Waterloou i Zakladom hrvatskih studija iz Toronta. Dogovoreno je da će nakon odlaska prof. dr. Vinka Grubišića u mirovinu, Centar u Splitu osiguravati goste-predavače i materijale za studij hrvatskog jezika i kulture te da će i za to ugledno sveučilište iz Kanade biti osigurani virtualni sadržaji za potrebe studija, uključujući i servisiranje njihove web stranice.

Rad Centra na Filozofskom fakultetu u Splitu

Cilj rada Centra u Splitu sastoji se u osiguravanju programa hrvatskog kao drugog i stranog jezika za studente slavistike s europskih i drugih prekomorskih sveučilišta, osiguravanju virtualnih materijala za potrebe studija hrvatskog jezika i kulture na Macquarie Sveučilištu u Sydneyu i University of Waterloo u Kanadi te brizi o tim studijima u obliku redovitog slanja lektora, razmjene studenata i profesora te rada na osiguravanju dopunskih sredstava za dugoročni opstanak tih studija.

Centar u Splitu zamišljen je kao mjesto koordinacije nastojanja hrvatskih stručnjaka različitih profila koji su zainteresirani za hrvatsku dijasporu, hrvatski kao drugi i strani jezik te mogućnosti koje se pružaju u razmjeni studenata, nastavnika i pokretanju zajedničkih istraživačkih projekata. Uz organiziranje dislocirane nastave za strane studente, Centar u dogovoru s Centrima u inozemstvu priprema materijale za provođenje nastave u pojedinim kolegijima za koje u inozemstvu postoji interes a mogu se kvalitetno pripremiti i voditi iz Hrvatske. To uključuje pisane materijale nedostupne u Kanadi ili Australiji, bilješke za predavanja na područjima u kojima na terenu nema odgovarajućih stručnjaka i audio zapise predavanja kojima se iz 'banke predavanja' mogu poslužiti pojedini hrvatski studiji kojima je, u okviru njihova programa, potrebno određeno predavanje ili neki drugi materijali. Uz to postoji također mogućnost organiziranja zajedničkih video-predavanja.

Time se radu studija hrvatskog jezika i kulture u inozemstvu doprinosi na dva načina. S jedne se strane osigurava kvalitetan nastavni materijal u područjima gdje iz novčanih i drugih razloga nije moguće osigurati odgovarajućeg predavača, a dobiva se na kvaliteti sadržaja i programa zajedničkim sudjelovanjem i dijeljenjem resursa. S druge pak strane stvaraju se preduvjeti za pokretanje zajedničkih međunarodnih projekata i budućih zajedničkih doktorskih studija koji mogu biti od koristi ne samo sveučilištima na kojima postoje programi hrvatskih studija već i sveučilištima u Hrvatskoj koja su, ili će biti, u te programe uključena.

Uz koordinatora zajedničkog Centra u dijelu projekta koji je lokacijski smješten u Splitu, Centar za hrvatske studije u svijetu ima jednog stalno zaposlenog lektora i tajnicu koji koordiniraju rad s vanjskim suradnicima, virtualnu nastavu, suradnju s gostujućim studentima i projekte. Cijeli je projekt zamišljen kao mjesto susreta stručnjaka s raznih područja koji u procesu njegovog osmišljavanja mogu doprinijeti predavanjima, umrežavanjem materijala na webu, iniciranjem zajedničkih istraživačkih projekata i programa, organizacijom konferencija i iniciranjem razmjene nastavnika i studenata. Projekt zajedničkog centra zamišljen je kao praktična mogućnost suradnje s inozemstvom za sva hrvatska sveučilišta. Istovremeno, resurse Centra mogu koristiti svi hrvatski studiji u svijetu i slavističke katedre koje nude programe jezika i književnosti. U taj se proces mogu uključiti i srednje škole u prekomorskim zemljama u kojima se podučava hrvatski jezik.

Nedavno iskustvo s izaslanstvom Victorian School of Languages iz Melbournea govori tome u prilog. Nakon razgovora s ravnateljem projekta, prof. Frankom Morenom, pokazala se potreba za suradnjom pri osiguravanju materijala za srednje škole u prekomorskim zemljama. Čak se trinaest jezika u australskoj državi Victoriji nudi studentima u obliku virtualne nastave za učenike iz raznih dijelova Victorije, a za hrvatski jezik takvo nešto još uvijek nije osigurano zbog nedostatka materijala i kadrova. Ideja Centra u Hrvatskoj koji bi za njih koordinirao taj projekt učinila im se vrlo zanimljivom, posebice stoga što bi to moglo poslužiti kao model za slične takve projekte u svijetu.

Važno je napomenuti da Centar u Splitu nema svoje web platforme niti vlastite programe za e-learning. Umjesto toga se pristupa izobrazbi naših stručnjaka u programima koje imaju matične institucije za koje se osigurava podrška, od sustava koji se za e-learning koristi na Sveučilištu u Waterloo do sustava Macquarie Sveučilišta. Web stranica Centra (www.ffst.csc.hr) nudi opće informacije o programima Centra i materijale za korištenje, a o korisnicima ovisi na koji će ih način nuditi na svojim sveučilištima. To se pokazalo kao najbolji način rada zbog toga što se pojedini programi moraju uklapati u način rada na pojedinim sveučilištima, te je lakše materijale prilagoditi njihovim zahtjevima nego li obrnuto.

Kontinuitet tradicije i nove tehnologije

Hrvatski studiji na Sveučilištu Macquarie u Sydneyu i Sveučilištu u Waterloo najstariji su studiji hrvatskog jezika i kulture izvan Hrvatske. Studij u Sydneyu osnovan je 1983. godine na poticaj

australske hrvatske zajednice i uz podršku Federalne vlade u Australiji. Tim potezom Macquarie Sveučilište postalo je jedna od prvih visokoškolskih ustanova u svijetu koja je ponudila program studija hrvatskog jezika, književnosti i kulture. Uz to, bilo je to jedno od rijetkih sveučilišta gdje je program hrvatskog jezika i kulture imao akademsku i kulturološku slobodu. Od uvođenja 1983. godine program studija se, od početna tri predmeta na prvoj godini, razvio do cjelokupnog trogodišnjeg studija jezika, književnosti, kulture, medija i filma s ukupno petnaest predmeta. Dugoročni opstanak studija svakako se može vezati uz osnivanje Hrvatske znanstvene zaklade 1984. godine, a na inicijativu ondašnjih predavača i voditelja studija, fra Gracijana Biršića i Luke Budaka. Zaklada je osnovana s ciljem financijske potpore i promoviranja hrvatskog studija na ondašnjoj Školi modernih jezika Sveučilišta Macquarie. Centar hrvatskih studija kao dio projekta hrvatskih studija koji će se baviti istraživačkim radom službeno je započeo 1998. godine (v. Škvorc, 2001 i Budak, 1997). Slično se može reći i o studiju na Sveučilištu u Waterloou čiji je studij hrvatskog jezika i književnosti započeo 1988. godine a do danas se također razvio u zao-kruženi studijski program.

Oba programa su od samog osnivanja bila usmjerena prema dopisnim studentima iz čitave Australije (odnosno Kanade), a za učenje jezika i kulture razvijala se metodologija učenja na daljinu (*distant education*), a od sredine devedesetih godina prošlog stoljeća i učenje putem interneta (*e-learning*) što je jedan od središnjih razloga zašto je ovakva koordinacija iz jednog virtualnog centra danas uopće moguća.

Takav način rada ima brojne prednosti, ali i određene nedostatke. S jedne strane on omogućuje uključivanje velikog broja stručnjaka iz Hrvatske i drugih sredina u programe Macquarie University i University of Waterloo putem snimanja predavanja, interaktivnog sudjelovanja nastavnika i suradnika u konzultacijama te predavanja putem video konferencija i elektronskih skupnih i pojedinačnih konzultacija. Zbog specifičnosti rada sa studentima moguća je dakle već spomenuta koordinacija čitavih programa iz jednog centra, što je u ovom konkretnom slučaju Centar za hrvatske studije u svijetu Filozofskog fakulteta u Splitu. U dogovoru sa sveučilištima Macquarie i Waterloo iz tog centra obavlja se koordinacija programa, pripremanje određenog broja nastavnih sadržaja i izbor lektora za rad sa studentima. Zahvaljujući takvom napredovanju tehnologije i težnji sveučilišta za racionalizacijom prostora i uporabom novih medija u nastavi, ovakav način rada može se uzeti kao model za otvaranje i koordinaciju još nekoliko Centara za hrvatske studije u prekomorskim zemljama što se prije svega odnosi na SAD i Južnu Ameriku, ali i mogućnosti koje se otvaraju u radu sa srednjoškolskim nastavnicima i učenicima. Što se nedostataka tiče, posebno je važno naglasiti kako je u svakom od centara potrebno imati najmanje jednog lektora koji će biti u neposrednom kontaktu sa studentima, koordinirati korištenje nastavnih sadržaja, usmjeravati studente i motivirati ih za rad sa sadržajima koji se omogućuju i nude putem video-konferencijskih predavanja, interaktivnih DVD-a i na internetu.

Upravo zato naši se lektori trenutno nalaze na Macquarie Sveučilištu i Sveučilištu u Waterloo, a ovisno o potrebama i novčanim mogućnostima ovakve je projekte i podršku moguće dalje širiti.

Literatura:

Budak, Luka: 'Croatian Language at Macquarie University'. U *Croatian Studies Review*. Macquarie University, 1997.

Škvorc, Boris: 'Hrvatski studij u Sydneyu'. *Hrvatski iseljenički zbornik*, 2001.

Sažetak

Centar za hrvatske studije u svijetu Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu

Centar za hrvatske studije u svijetu osnovan je kao zajednički projekt Odsjeka za kroatistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu, Croatian Studies Centre (Centra hrvatskih studija) Sveučilišta Macquarie iz Sydneya i Centre for Croatian Studies (Centra za hrvatske studije) Sveučilišta u Waterloo, u istoimenom gradu pored Toronta. U projekt osnivanja Centra od prvog su dana uključeni Rektorat Sveučilišta u Splitu, Ured za međunarodnu suradnju Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske, Hrvatska znanstvena zaklada Australije i Novog Zelanda i Zaklada hrvatskih studija iz Toronta. Centar je službeno započeo s radom u travnju 2007. godine. Cilj osnivanja Centra je pružanje potpore studijima hrvatskog jezika, kulture i književnosti u izvan europskim zemljama. Ta se potpora pruža u obliku slanja uposlenika Filozofskog fakulteta u Splitu na duže i kraće boravke u Australiju ili Kanadu, a u obliku pomoći u pripremi i provođenju nastave i pripremi materijala i sadržaja za nastavu jezika, kulture i književnosti koji će se koristiti na prekomorskim sveučilištima i u srednjim školama. Osim logističke podrške Centar također održava dislociranu nastavu za sveučilišta iz Kanade i Australije (uskoro i SAD-a) u obliku jednosemestralnih programa i ljetnih škola koje se organiziraju u Splitu. Do sad je u okviru tih programa, uz stipendije MZOŠ-a i Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija, na Filozofskom fakultetu u Splitu hrvatski jezik, književnost i kulturu u posljednjih godinu dana studiralo preko 120 studenata iz petnaestak zemalja, od Australije i Argentine do Latvije, Ukrajine i Bugarske. Idući zadatak Centra je uspostavljanje virtualnog programa prijediplomskih i diplomskih kolegija za potrebe hrvatskih studija u inozemstvu, kako onih koji su vezani uz Centar, tako i ostalih studija kojima je u interesu obogaćivanje vlastite nastavne i istraživačke ponude kvalitetnim akademskim sadržajima.

Summary

A Centre for Croatian Studies Abroad at the University of Split's Faculty of Philosophy

The centre for Croatian Studies Abroad was established as a joint project of the Croatian Language Department at the University of Split's Faculty of Philosophy, the Croatian Studies Centre at the Macquarie University in Sydney and the Croatian Studies Centre at Waterloo University in Waterloo, Canada. Other partners involved in the project of this Centre's establishment were also the Rector's Office of the University of Split, the Office for International Cooperation at the Croatian Ministry of Science, Education and Sports, the Croatian Science Foundation of Australia and New Zealand and the Croatian Studies Foundation in Toronto. The Centre officially started its work in April of 2007. The goal of the Centre is to provide support for the studies of Croatian language, culture and literature in non-European countries. This support is realized by short and long term visits of professors from the University of Split's Faculty of philosophy to Australia or Canada so they could provide assistance in the preparation and realization of teaching and the preparation of course materials and content for teaching language, culture and literature which will be used in non-European universities and high schools. Besides the logistical support team the Centre also provides classes for the study abroad programmes of Canadian and Australian (and soon U.S.) universities in the form of semester-long programmes and summer schools which are organized in Split. So far over 120 students from cca. fifteen countries (such as Australia, Argentina, Latvia, Ukraine and Bulgaria), with the aid of scholarships provided by the Croatian Ministry of Science, Education and Sport and the Croatian Ministry of Foreign Affairs and European Integration, participated in this programme and took courses in Croatian language, literature and culture at the Faculty of Philosophy in Split. The Centre's next goal is to set up a virtual program of undergraduate and graduate courses for the purposes of Croatian Studies abroad, Studies connected to the Centre as well as Studies interested in enriching their own teaching and research facilities with high quality academic content.